נראין דברי תלמיד אמר רבא מאי טעמא דרב הונא הואיל ונעשה בה מעשה יתומה בחיי האב: איתמר קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה אמר רב א)בין היא ובין אביה יכולין לעכב ורב אסי אמר אביה ולא היא איתיביה רב הונא לרב אסי ואמרי לה ה)חייא בר רב לרב אסי 1אם מאן ימאן אביה ב)ג)אין לי אלא אביה היא עצמה מנין ת"ל אם מאן ימאן מ"מ אמר להו רב ג)לא תיזלו בתר איפכא יכול לשנויי לכו כגון שפיתה שלא לשום אישות פיתה שלא לשום אישות קרא בעי אמר ר"נ ד)בר יצחק ה)לומר ג)שמשלם קנס כמפותה א"ל רב יוסף אי הכי היינו דתנינא 2מהר ימהרנה לו לאשה שצריכה הימנו קידושין ואם פיתה לשום אישות קידושין למה לי א"ל אביי צריכה קידושין לדעת אביה: **מתני'** ו)האומר לאשה התקדשי לי בתמרה זו התקדשי לי בזו אם יש באחת מהן שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת בזו ובזו ובזו אם יש שוה פרוטה בכולן מקודשת ואם לאו אינה מקודשת היתה אוכלת ראשונה ראשונה אינה מקודשת עד שיהא באחת מהן שוה פרוטה: **גמ'** מאן תנא התקדשי התקדשי ז)אמר רבה ר"ש היא דאמר ח)עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד: ט)בזו ובזו ובזו אם יש בכולן ש"פ כו': אהייא אילימא ארישא מאי איריא אוכלת אפי' מנחת נמי דהא התקדשי לי בזו קאמר אלא אסיפא ואפילו בקמייתא והא מלוה היא אמר רבי יוחנן הרי שלחן והרי בשר והרי סכין ואין לנו (א) לאכול רב ושמואל אמרי תרוייהו לעולם ארישא ולא מיבעיא קאמר לא מיבעיא מנחת דאי איכא שוה פרוטה אין אי לא לא אבל אוכלת הואיל י)ומיקרבא הנייתה אימא גמרה ומקניא נפשה קמ"ל רבי אמי אמר לעולם אסיפא ומאי עד שיהא באחת מהן שוה פרוטה כ)עד שיהא באחרונה שוה פרוטה אמר רבא שמע מינה מדרבי אמי תלת שמע מינה ל)המקדש במלוה אינה מקודשת ושמע מינה מ)המקדש במלוה ופרוטה נ)דעתה אפרוטה ושמע

נראין דברי תלמיד. עולא קמסיים למילתיה ואזיל וקאמר נראין דברי ר' ירמיה שהוא תלמידו של רב הונא: **הואיל ונעשה בה מעשה יתומה בחיי האב.** בחייו קידשה והשיאה עצמה שלא לדעתו כאילו היא יתומה והוא ראה ושתק או הפקיר זכות שיש לו בה (ה) שתיקתו הודאה דבשלמא נתקדשה לדעתו וניסת שלא לדעתו איכא למימר במלתא שתיקה מרתת רתח אבל כולי האי לא שתיק: **יכולין לעכב.** הואיל ובשעת קבלה לא נתרצה האב אם באתה לחזור קודם שיתרצה האב חוזרת ולא מהניא תו ריצוי האב: **אין לי.** דיכול למאן אלא אביה: **היא כו'.** וקס"ד בפיתה לשם קידושין אשמועינן קרא ולמימר דמלי הדרה בה: **לא תיזלו בתר איפכא.** דבר שאינו: **יכול לשנויי לכו.** קרא בפיתוי שלא לשם קידושין משתעי: **קרא בעי.** למימר דאביה יכול לעכב וכן היא ומהיכא תיתי לן לאוסרה כההיא בעילה למימר קידושין הן: **אמר ר"נ לומר שמשלם קנס כמפותה.** קרא לאו לאשמועינן היתרא איצטריך אלא לאשמועינן דכי מעכבא איהי נמי משלם קנס כדין מפותה שתלה הכתוב קנסא במיאון האב הכי נמי תלי במיאון דידה: **אי הכי.** סייעתא היא: **היינו.** ודאי דתנינא מהר ימהרנה לו כו': **אמר ליה.** מהא לא תסייען דאיכא למימר דמצריך לה (ב)בקידושי אחריני לדעת אביה: **מתני' ואם לאו אינה מקודשת.** דכיון דאמר התקדשי התקדשי כל חדא וחדא הוו קידושין באנפי נפשייהו: **היתה אוכלת ראשונה ראשונה.** בגמרא מפרש לה אהייא קאי וטעמא מאי: **גמ' מאן תנא התקדשי התקדשי.** הוא דהוי פרטא אבל בזו ובזו לאו פרטא הוא: **אמר רבה ר"ש היא.** בשבועות (דף לו:) גבי חמשה תובעין אותו: **אהייא.** קאי היתה אוכלת: **אילימא ארישא.** כי אמר התקדשי התקדשי: **אלא אסיפא.** דחשיבא ליה כללא קאמר דאם היתה אוכלת ראשונה ראשונה כו' וכי איכא בחדא שוה פרוטה מיהא מיקדשא: **ואפילו בקמייתא.** ואפילו הראשונה או השניה שוה פרוטה אע"פ שאין באחרונה שוה פרוטה מקודשת: **והא מלוה היא.** כיון דקידושין לא נגמרו עד שתקבלם כולם והיא כבר אכלה את הראשונה קודם (ב)שתקנה אותה בקידושיה הויא זו הראשונה מלוה גבה: **הרי שלחן כו'.** כלומר הרי לנו משנה שנויה ואין אנו יודעים לפרשה: **ומיקרבא הנייתה.** מוכנת היתה הנייתה וגלתה את לבה שהיתה חפילה בהן: **ש"מ מדר' אמי.** דשני הא מילתא תלתא: **ש"מ המקדש במלוה אינה מקודשת.** מדקביל הך אתקפתא דפרכינן לעיל והא מלוה היא ואיזדקיק לשנויי עלה מאי כאחת באחרונה קאמר אלמא ס"ל שאינה מקודשת: **ושמע מינה פרוטה ומלוה דעתה אפרוטה.** מדשנייה למתני' הכי דכי יש באחרונה ש"פ מקודשת ואע"ג דקמייתא מלוה הויא בהדה וכולהו קדשה דהא כללא חשיב ליה גבי מנחת וקאמר דאם יש בכולן שוה פרוטה מקודשת אלמא קידושי אכולהו קיימי אפ"ה גבי אוכלת דהוו להו מלוה ופרוטה מקודשת באחרונה:

ושמע

נראין דברי תלמיד. משמע הכא דרב ירמיה תלמידיה דרב הונא הוה וקשה דבפרק תפלת השחר (ברכות דף ל:) ס)משמע דתלמיד חבר דרב הוה דקאמר התם רב צלי של שבת בע"ש א"ל רב ירמיה בר אבא מי בדלת א"ל אין בדילנא ומדלא קאמר ליה רב ירמיה מי בדיל מר שמע מינה שהיה לו תלמיד חבר ונראה דתרי רב ירמיה הווע):

בין היא בין אביה יכולין לעכב. ואע"ג דאמר רב לעיל (דף מד:) חיישינן שמא נתרצה האב היינו בסתמא ששמע ושתק אבל היכא דמיחה גילה בדעתו ולא מיבעיא אם לא נתרצה האב שיכולה היא לעכב אלא אפי' נתרצה האב יכולה לעכב וא"ת מה יועיל שתעכב אחרי שיתרצה האב הא בידו לקדשה בעל כרחה וי"ל היינו דוקא בתחילת הקידוש אבל היכא דנתקדשה שלא לדעת אביה ואח"כ נתרצה האב ואתה רוצה לומר דמקודשת מטעם דזכות הוא לו אמרינן כיון דבתו מעכבת דחוב הוא לו ולא היה מתרצה אם היה יודע דמעכבה ומיהו לפירוש הקונטרס לא קשיא מידי דפי' הואיל ובשעת קבלת הקידושין לא נתרצה האב אם באתה לחזור קודם שיתרצה האב חוזרת ולא מהני תו רצוי האב: **קרא** בעיא. פי' שלא תהא אשתו באותה ביאה פשיטא דהא אפילו לא ימאנו אינה אשתו בהך ביאה כיון שפיתה שלא לשם אישות בשלמא אם פיתה לשם אישות אשמועינן חידוש דבין היא ובין אביה יכולין לעכב אבל השתא מאי חידוש אשמועינן וליכא למימר דקרא ה"ק שאם יבא אביה לקדשה לאותו מפתה שתוכל בתו למאן דפשיטא שיכול לקדשה בע"כ ומשני לומר שמשלם קנס כמפותה פי' לעולם איירי שפיתה שלא לשם אישות ואפ"ה אשמועינן רבותא דכי מעכבא איהי שמשלם קנס דכמו דתלה הכתוב קנס דמפותה במיאון האב כך תלאו במיאון דידה והאי מיאון דידה ודאי אינו מועיל לענין שלא תינשא לו דכיון דאביה רוצה שתהא אשתו אינה יכולה לעכב אלא מהני שמשלם קנס כאילו האב ממאן א"נא נפקא מינה היכא דבא עליה ואח"כ נתייתמהב דהשתא מהני מיאון דידה לעכב שלא תהאפ) אשתו: גאמר רב יוסף אי הכי. בניחותא וסייעתא היא וכן היה רב יוסף רגיל לומר כדאמרינן בפרק במה מדליקין (שבת דף כח.) א"ה היינו דמתרגמינן ססגונא א"ל אביי צריכה קידושין כו' ולא תסייעיה מהא וי"מ דר"נ בא ליישב לעולם אימא לך שפיתה לשם אישות וגרסי' אלא אמר ר"נ ולא תימא דתיקשי לרב אסי דאמר אביה ולא היא דהא דקאמר הכא דיכולה למאן איתו ר"ל דלא תהא אשתו כיון דרוצה אביה אינה יכולה לעכב אלא ר"ל שמשלם קנס כמפותה כלומר כדין שאר מפותות שהאב ממאן כדפי' בקונטרס ופריך רב יוסף בתמיה אי הכי כו': **ואפילו** בקמייתא. פי' בקונטרס אפילו הראשונה או השניה שוה פרוטה אע"ג דאין באחרונה שוה פרוטה מקודשת והא מלוה היא כיון דהקידושין לא נגמרו עד שתקבלם כולם והיא אכלה הראשונה כבר קודם (ב) שתקנה אותה בקידושין הויין מלוה גבה וא"ת כיון דבתורת קידושין אתו לידה היכי הוה מלוה הא אמרינן לקמן בפרק האומר (דף נט.) האומר לאשה התקדשי לי לאחר ל' יום אפי' נתאכלו המעות מקודשת אלמא לאו מלוה נינהו היכא דבתורת קידושין אתו לידה וי"ל דיש לחלק דהתם הרי הדיבור נגמר קודם שנתאכלוד אבל הכא דלא נגמרו הקידושין עד אחר מסירה אחרונה ובתוך כך אכלה הראשונה והשניה איכא למימר דמלוה הן אצלה:

[**אימא** גמרה ומקניא כו'. אע"ג דלא תלו בדידה להתקדש בפחות משוה פרוטה כדאמרינן בפ"קק) מיהו בקל עושה צריכותא] ת"י:

ושמע

מסורת הש"ס

א) [במתני' נוסף: רב], ב) כתובות לט: מכילתא פ' משפטים פרשה יז, ג) [כתובות מח: כריתות יא.], ד) [נראה דיש למחוק "בר יצחק". רש"ש, ע"ש], ה) יבמות ס., ו) [לעיל מד.], ז) [ג"ז שם], ח) [שבועות לו: נדרים סו. פז:], ט) [כל הפיסקא שלפנינו ליתא בכת"י, ושם הפיסקא היתה אוכלת. ועי' רש"י], י) לעיל ח., כ) לקמן מז. מח. [לעיל ו: סנהדרין יט: ב"ק לט.], ל) לקמן מח: [סנהדרין יט:], מ) [בדפו"ר ליתא "אלא". ועיין רש"ל], נ) [נלע"ל קידושי], ס) [הוכחת הש"ס היא שם כך בהדיא מדאמר לרב מי בדלת ע"ש ולעיל], ע) [ועי' תוס' פסחים קו: ד"ה שבקיה], פ) [ועי' תוס' כתובות לט ע"ב ד"ה אין לי], צ) [בדפו"ר הד"א], ק) [לעיל ג ע"א - ע"ב], ר) [נראה דיש להוסיף: אבל אמר לא לך לא לך], ש) [נלע"ל מלוה ופרוטה ומלוה].

◆

תורה אור השלם

1. אִם מָאֵן יְמָאֵן אָבִיהָ לְתִתָּהּ לוֹ כֶּסֶף יִשְׁקֹל כְּמֹהַר הַבְּתוּלֹת: שמות כב טז
2. וְכִי יְפַתֶּה אִישׁ בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא אֹרָשָׂה וְשָׁכַב עִמָּהּ מָהֹר יִמְהָרֶנָּה לּוֹ לְאִשָּׁה: שמות כב טו

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואין לנו פה לאכול: (ב) רש"י ד"ה והא מלוה וכו' ותוס' ד"ה ואפי' כו' קודם (שתקנה). תו"מ וי"ב ס"א שתזכה:

◆

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

◆

תוס' ר"י הזקן

טעמא דרב הונא שהרי נעשה בה [מעשה] יתומה בחיי האב. כלומר שעשאה הכל לעצמה ולא עם האב כאילו מת ויש לחוש שמא סילק עצמו ממנה ואמר לה צאי וקבלי קדושיך, ולא שייכא פלוגתייהו בדרב ושמואל כלל. ומסתבר דהלכתא כר' ירמיה וכן דעת הר"ם [תרומות שם] דעולא קאי כוותיה. בין היא. אם רצתה היא לחזור קודם שישמע האב בין אביה כשישמע יכול לעכב. ורב לטעמיה דאמר חיישינן שמא נתרצה האב, ואם נתרצה האב מקודשת. ולמאן דפסק כרב ושמואל [לית] הלכתא כרב אסי דתלמידיה הוא. ולגאונים שפסקו כרבינא אפילו נתרצה האב אינן קדושין כלל ואפילו מת האב קודם שישמע לא עשתה כלום שהרי אינן קדושין כלל, שאין לה לקבל קדושיה בלא רשות אביה, דהא אפילו לרב דאמר דריצוי דאחר מעשה מהני, כל זמן שלא שמע האב ולא נתרצה חוזרת בקדושיה וכ"ש לרבינא אם מת האב. מתני'. התקדשי. אינו רוצה לקדש אלא באחת, הילכך אם אין באחת שוה פרוטה אע"פ שבשתיהן שוה פרוטה אינה מקודשת קדושי ודאי אבל קדושי ספק הוו בדשמואל דאמר [לעיל יב, א] חיישינן שמא שוה פרוטה במדי. בזו ובזו. בשתים רוצה לקדשה. אינה מקודשת. קידושי ודאי אבל קדושי ספק הוי בדפרישנא. גמ'. מאן תנא וכו'. דכי אמר התקדשי לכל דבר ודבר הוי פרט ומשמע דבלא התקדשי הוי כלל ורוצה לקדש בשתיהן בשוה פרוטה מקודשת. ר' שמעון [היא]. בפרק שבועת הפקדון [שבועות לו, ב] גבי היו חמשה תובעין [אותו] וכפר ונשבע ואח"כ הודה שאינו חייב אלא קרבן שבועה [אחד] עד שאמר לא לך [שבועה] לא לך שבועה לא לך. ה"נ לר' שמעון אם לא אמר התקדשי לכל תמרה ותמרה לא שנא אמר התקדשי לי בזו ובזו או בזו בזו בלא וי"ו כללא הוא, ואם יש בשתיהן שוה פרוטה מקודשת. ור' יהודה ס"ל דהתם שבועה לא לך ולא לך בוי"ו חייב על כל אחת ואחת דפרטא הוי, דר"י אשבועה קאי והוי כמ"ד שבועה לא לך שבועה לא לך. [ו]לא לך] בלא וי"ו כלל הוי ואינו חייב אלא אחת דשבועתא דפתח

תוס' ר"י הזקן (המשך)

ביה אבולהו משמשא והוי כמאן דאמר שבועה שאין לכם בידי כלום. ה"נ לר' יהודה התקדשי לי בזו ובזו הוי פרט ואם אין באחת שוה פרוטה אינה מקודשת קדושי ודאי. התקדשי לי בזו בזו הוי כלל ואם יש בשתיהן ש"פ מקודשת. ובמימרא דר' מאיר איפליגו אמוראי. שמואל אמר דלר' מאיר הוי אפכא בלא וי"ו הוי פרטא דהואיל ולא ערבינהו שבועה אכל חד וחד קאי והוי כמ"ד שבועה לא לך אבל ולא לך ולא לך הואיל וערבינהו כללא הוי. ה"נ התקדשי לי בזו ובזו כללא הוי ואם יש בכולן שוה פרוטה מקודשת. התקדשי לי בזו בזו פרט הוי ואם יש באחת מהן שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת. ור' יוחנן אמר דלר' מאיר לא שנא שבועה לא לך ולא לך או שבועה לא לך לא לך פרטא הוי שלא תמצא כלל לר' מאיר אלא שבועה שאין לכם בידי כלום. ה"נ התקדשי לי בזו ובזו או בזו בזו אם יש באחת מהן שוה פרוטה מקודשת ואם לאו אינה מקודשת. הר"ם הביא המשנה פ"ה [מאישות הכ"ו] כמו שהוא ואוקימנא לרישא דתני התקדשי התקדשי כר' שמעון, וגבי שבועת הפקדון (פ"א) [שבועות פ"ז ה"י] כתב שבועה לא לך ולא לך חייב על כל אחת ואחת. ובנדרים פ"ד [ה"א] פסק כר' מאיר ואליבא דשמואל כמו שכתבנו בנדרים פרק רבי אליעזר [סו, א ד"ה לזה קרבן]. ולא ידעתי לסוף דעתו שדבריו נראים כסותרים. ולכאורה משמע דסיפא דמתני' דהכא כשמואל אליבא דר' מאיר שייכא דתני בזו ובזו הוי כלל, מדתני בזו ובזו משמע הא בזו בזו פרט, ולר' שמעון ל"ש הכי ול"ש הכי כללא הוי. ולר' יהודה אפכא הו"ל למתני במתני' בזו בזו בלא וי"ו, ולר' יוחנן אליבא דר' מאיר לא מצינן לאוקומא דהא אמר ל"ש הכי ול"ש הכי פרטא הוי. ואיכא מאן דפסק כר' שמעון. ארישא. דקאמר התקדשי התקדשי. אלא אסיפא. דקאמר התקדשי לי בזו. ואפילו בקמייתא. אם יש בתמרה ראשונה שאכלה שוה פרוטה אע"פ שאין באחרונה ש"פ מקודשת הואיל ודעתה אתמרה אחרונה היא לה קמייתא דמלוה ואינה מקודשת. באחרונה. ואע"ג דקדשה נמי בקמייתא, דהו"ל מלוה, מלוה ופרוטה דעתה אפרוטה. אינה מקודשת. דהא קאמר שאם ראשונה שוה פרוטה ולא האחרונה אינה מקודשת דמלוה היא. דעתה אפרוטה. כדפרישנא.

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"ג מהל' אישות הל"ג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לז סעי' יא:
סג ב ג מיי' פ"א מהל' נערה הל"ג שו"ע אה"ע סי' קעז סעיף ג:
סד ד מיי' פ"ה מהל' אישות הלכה כו כז טוש"ע אה"ע סי' לא סעי' ה:
סה ה עיין בכ"מ פ"ד מהל' נדרים הלכה יא:
סו ו מיי' פ"ה מהל' אישות הלכ"ו טוש"ע שם:
סז ז מיי' שם הל"ג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' כח סעי' ז:
סח ח מיי' שם הלכ"ו טוש"ע שם סעי' יד:

◆

מוסף תוספות

א. הא דמשלם קנס במיאון דידה. תוס' טוך. ב. או שבגרה. ריטב"א. (ועי"ש ובמקנה). ג. דאין שייך לומר שמחלה הקנס אע"ג דעכשיו היא לעצמה כיון דבשעת פיתוי עדיין היא לאב. תוס' טוך. ד. דהתם הוא דיהב לה בדיבור אחד וכיון דגמר דיבורו קודם שנתאכלו המעות אלא שקבע זמן לחול בו הקידושין כי מתאכלי ברשותה מתאכלי אבל הכא שהוא מחלק דיבורו ולא אמר לה התקדשי לי באלו ודאי גלה דעתו שאינו רוצה שיחולו הקידושין כלל עד גמר כולן ועד שתקבל את כולן אינן בידה אלא פקדון כשהיא אוכלת ראשונה הוא לה שלחה יד בפקדון וחזרה שם מלוה עלה. רשב"א.